

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Skjern Å

Natura 2000-område nr. 68
Habitatområde H61

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015. Skjern Å
Natura 2000-område nr. 68
Habitatområde H61

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram,
Natura 2000-planer, Skjern Å

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen Vestjylland
Holstebrovej 31
6950 Ringkøbing
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-198-6

ISBN nr.

978-87-7091-199-3

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Udsigt over Skjern Å og Skjern Enge fra Lønborg Banke
Fotograf: Peter Bundgaard

Resume:

Natura 2000-plan for Skjern Å (nr. 68). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse.

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	5
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier	9
Igangværende pleje og genopretning	10
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	11
<i>Vurdering af tilstand</i>	11
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	14
Målsætning	16
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	17
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	18
<i>Modstridende interesser</i>	19
Indsatsprogram	20
<i>Generelle retningslinjer</i>	21
<i>Konkrete retningslinjer</i>	21
<i>Forslag til virkemidler</i>	22
Sammenhæng og synergi med vandplan	22
Strategisk miljøvurdering	23
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning	24
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virke- midler	25
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	26
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen	29

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

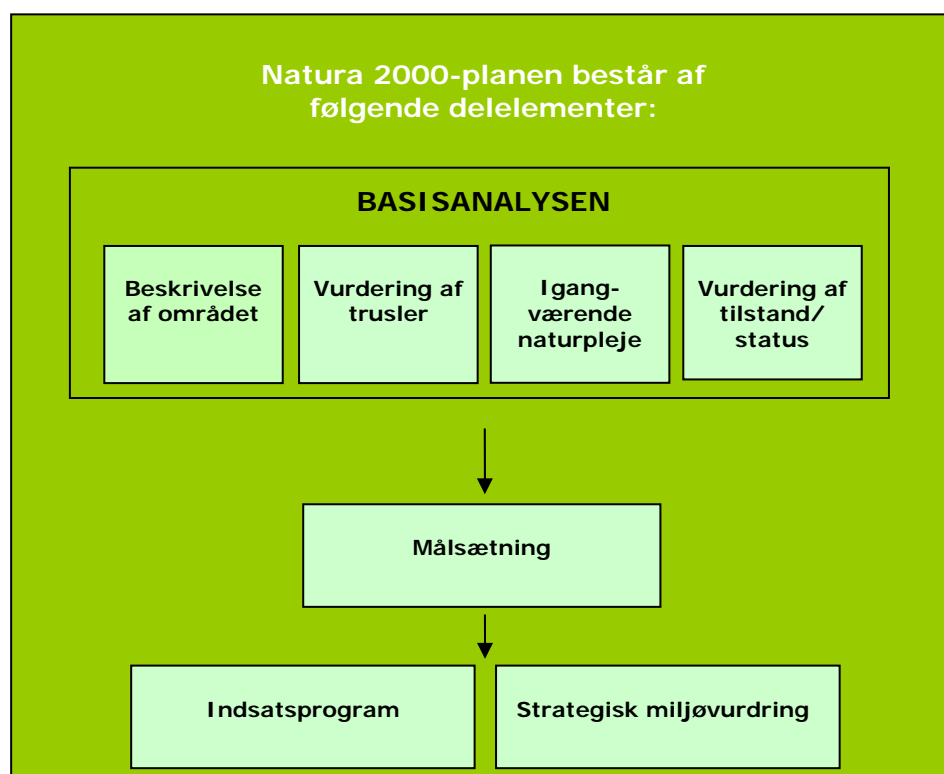
Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Natura 2000-plan

arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland Ringkøbing Fjord og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 2580 ha hvoraf 67 % er stats-ejet. Området afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. 61. På [Naturstyrelsens hjemmeside](#) samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 61		
Naturtyper:	Søbred med smårter (3130) Kransnålalge-sø (3140) Næringsrig sø (3150) Brunvandet sø (3160) Vandløb (3260) Tør hede (4030)	Surt overdrev (6230) Tidvis våd eng (6410) Hængesæk (7140) Kildevæld (7220) Rigkær (7230) Elle- og askeskov (91E0)
Arter:	Grøn kølleguldsmed (1037) Havlampret (1095) Bækklampret (1096) Flodlampret (1099)	Laks (1106) Damflagermus (1318) Odde (1355) Vandranke (1831)

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Skjern Å ligger i en ådal, som blev dannet efter sidste istid af smeltvand fra den østlige isbræ. Åen er Danmarks vandrigeste og afvander 11 % af Jylland. Den udspringer nord for Vejle, løber mod vest og udmunder med delta i Ringkøbing Fjord. Langs åen findes arealer med overdrevs-, hede- og rigkærvegetation. Skjern Å er et område af national og international betydning bl.a. på grund af forekomsten af den nationalt sjældne og globalt truede planteart vandranke. Verdens måske største bestand af vandranke findes således i den del af Sydlige Parallelkanal ved Skjern der fortsat findes efter gennemførelse af det store naturgenopretningsprojekt. Herudover yngler Skjern Å-laksen, der er den sidste rest af den oprindelige population, i hele hovedløbet.

Verdens måske største bestand af vandranke findes i Sydlige Parallelkanal ved Skjern Å. Foto: Peter Bundgaard.

Området er domineret af Skjern Å, der i den øvre del er naturligt slynget, mens den nedre, vestlige del er præget af Skjern Å naturgenopretningsprojektet, der blev gennemført i 1999-2002. Vandløbet er på lange stræk et typisk vandløb med vandplanter og er levested

Natura 2000-plan

for bl.a. laks, havørred, flod- og bæklampret. Desuden findes der i hele vandløbets hovedløb en fin bestand af guldsmeden grøn kølle-guldsmed. Vandkvaliteten i Skjern Å og dets store tilløb er meget god, og der er fundet en lang række sjældne og truede smådyr, der er karakteristiske for de store rene vestjyske vandløb.

Spredt i området findes bl.a. de sjældne plantearter flodklaseskærm og pilblad, samt vandpeber-bækarve. Odderen er udbredt langs hele vandløbet.

På de stejle skrænter langs vandløbet findes nogle fine forekomster af tør hede og surt overdrev bl.a. med forekomster af bredbægeret ensian og opret kobjælde. I de fugtige lavninger findes der rigkær og elle- og askeskov ses flere steder som galleriskov langs vandløbet.

Sure overdrev findes mange steder langs Skjern Å, her med opret kobjælde som er en karakteristisk art for denne naturtype. Foto: Peter Bundgaard.

Inden for Natura 2000-området findes 2 fredede moser, Albæk Mose og Råddensig Kær. Begge moser er tidligere kendte som gode botaniske lokaliteter, men er i dag under kraftig tilgroning og har problemer med afvanding. Der findes dog stadig sjældne planter som festgræs i begge moserne.

I 2002 blev Nordeuropas største naturgenopretningsprojekt, genslyngningen Skjern å, afsluttet. I den forbindelse blev der langs den nederste del af åen, tæt ved Skjern by skabt en del store søer i nærheden af åen. I tilknytning til de nye søer har man fundet damflagermus, som benytter området til at søge føde. I området langs åen findes der desuden et mindre antal småsøer.

Det genskabte naturområde danner grundlag for en række fuglearter,
Miljøministeriet, Naturstyrelsen

heraf nogle i store antal. Gæs, svaner, skestork og havørn yngler, raster og fouragerer i eller lige udenfor området, mens rørhøg, rørdrum, sydlig blåhals, klyde, fjordterne, plettet rørvagtel alle yngler fåtalligt inden for området. Hestholm sø og engene vest for søen er medtaget i Fuglebeskyttelsesområdet F43 Ringkøbing Fjord og behandles derfor i Natura 2000-plan nr. 69 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen.

I basisanalyserne for Natura 2000-området Skjern Å findes der en mere detaljeret gennemgang af arterne og naturtyperne på områdets udpegningsgrundlag. Se [Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Natura 2000-området ligger i Ringkøbing-Skjern og Herning Kommuner og indenfor vandplanområdet hovedvandopland Ringkøbing Fjord.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering: Arealerne med tør hede og surt overdrev er forholdsvis beskedne og forekomsterne ligger isolerede. Endvidere er arealerne med tidvis våd eng, hængesæk, kildevæld og rignær stærkt reducerede på grund af afvanding, opdyrkning og tilgroning med træer og buske, og også disse arealer ligger efterhånden isolerede og langt fra hinanden. Naturtypernes tilknyttede plante- og dyrearter, har derved en øget risiko for at forsvinde, fordi de beskedne arealer ikke kan opretholde raske bestande af de pågældende arter.

Næringsstofbelastning: Uønsket tilførsel af næringsstoffer udgør en alvorlig trussel for områdets søer. I mange søer er der stadig for stor tilførsel af næringsstoffer fra oplandet. Næringsbelastningen er en trussel mod vandranke, idet næringsstofferne øger væksten af konkurrerende arter af vandplanter betydeligt, således at disse overskygger vandranken. Arealer med tør hede og surt overdrev er desuden påvirket af næringsstoffer fra dyrkning af omkringliggende arealer.

Luftbåren deposition af kvælstof: Depositionen overskrider den laveste ende af tålegrænseintervallet for alle arealer med naturtyperne søbred med småurter, kransnålalge-sø, brunvandet sø, tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng, hængesæk og rigkær. Den høje ende af tålegrænseintervallet er overskredet i elle- og askeskov, hængesæk og på dele af tør hede, surt overdrev samt på tidvis våd eng.

Tilgroning: Uønsket opvækst af træer og buske er en trussel på en række lysåbne naturtyper herunder tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær og levesteder for flere arter. Tætte bestande af høje græsser og lignende i de lysåbne kilde-, mose- og engarealer forringer levestederne for en række arter.

Uhensigtsmæssig drift: Intensiv skovdrift kan medføre, at elle- og askeskov forringes eller ødelægges. Desuden er der en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtypen mod bl.a. konvertering til andre træarter.

Invasive arter: Bjerg-fyr og bjørneklo forekommer i området og kan på sigt blive en trussel mod områdets lysåbne naturtyper og arter.

Prædation: Skarv præderer på laksesmolt når de vandrer ud gennem Ringkøbing Fjord, hvilket udgør et problem for laksebestanden i Skjern Å.

Igangværende pleje og genopretning

I 2002 afsluttedes genslyngningen af Skjern Å, et af Nordeuropas største naturgenopretningsprojekter.

En stor del af engene i den østlige del af Skjern ådalen er afgræsset, og har været det fra før 1994. Hovedparten af arealerne i det naturgenoprettede område er tidligere omdriftsarealer. Engene græsses primært af kreaturer, men også får og heste. Der tages høslet på dele af arealet (pt. under 200 ha.) Der følges op med slåning af lyse-siv, tidsler og trævækst.

Rørskovsområder plejes ved rørhøst, hede plejes ved nedskæring af trævækst og afbrænding af gammel hedelyng (SNS Blåvandshuk 2010).

For at sikre laksens overlevelse i Skjern Å-systemet udsætter Dansk Center for Vildlaks hvert år ca. 100.000 stykker lakseyngel, som er et afgørende supplement til den naturlige yngelproduktion. Der er indført et totalt fangstforbud i Ringkøbing Fjord. Lystfiskeriet i Skjern Å-systemet er reguleret af fiskeridirektoratet fastsatte kvoter på antallet af hjemtagne fisk, pr. lystfisker pr. år.

Vandranke har en forholdsvis dårlig konkurrenceevne ift. andre vandplanter, så længe dens levesteder påvirkes af næringsstoffer. Derfor trives arten p.t. bedst ved en relativt hårdhændet vedligeholdelse,

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

hvorfor grøden i Sydlige Parallelkanal skæres 2-4 gange årligt. På de øvrige vandrankelokaliteter foretages der ingen vedligeholdelse eller pleje.

Gjaldbæk er i et samarbejde mellem Ringkøbing-Skjern Kommune, Skov- og Naturstyrelsen, Forsvaret og en privat lodsejer blevet genslynget og ført direkte til Skjern Å, i stedet for at løbe via Sønder Parallelkanal. Projektet skaber bedre forhold for vandrende fisk i vandløbet.

Tilstand og bevaringsstatus/prognose

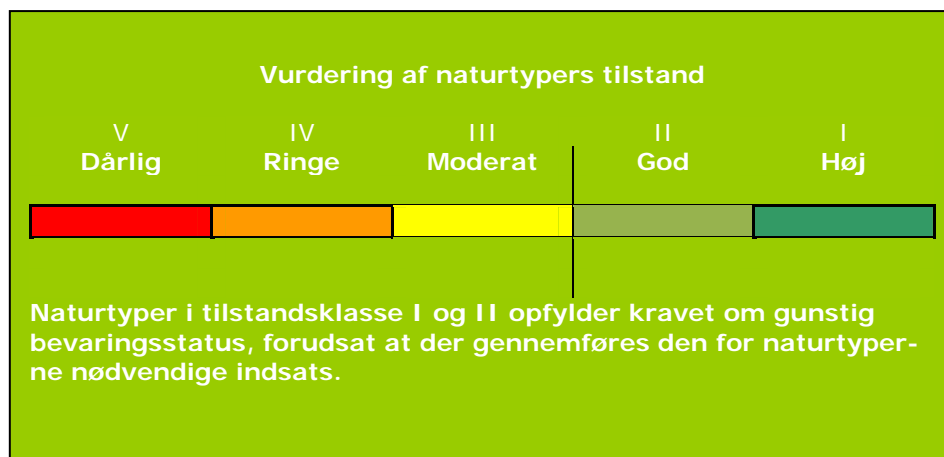
For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand*, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

For elle- og askeskov i området gælder, at det kun er fredskovpligtige arealer, som på nuværende tidspunkt er kortlagt. Således er tilstanden nedenfor kun vurderet for fredskovpligtige bevoksninger med elle- og askeskov. Der må forventes at forekomme store arealer med elle- og askeskov bl.a. som galleriskov på ikke fredskovpligtige arealer i området.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper, der er kortlagt i basisanalyserne. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius på 5 m og et strukturindeks, baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drænggrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandringsforhold, forekomst af invasive arter og trækrønernes lagdeling i forskellige etager.

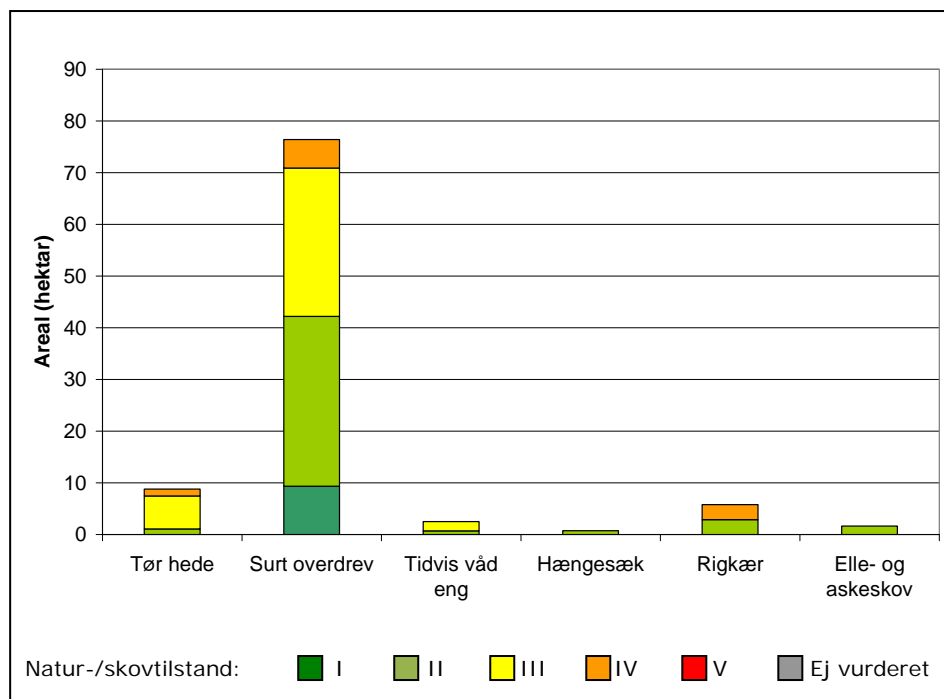
Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen til naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. I området findes der ca. 240 småsøer på under 5 ha, hvoraf 21 på nuværende tidspunkt er tilstandsvurderet. Sønaturtyperne er ikke medtaget i figuren.

Der er kortlagt 76 ha surt overdrev i området. Omkring halvdelen af arealet har en god artssammensætning, og strukturen på stort set alle de sure overdrev er god. Det betyder at 55 % af de sure overdrev har en gunstig naturtilstand (tilstandsklasse I-II).

De tørre heder i området har for hovedpartens vedkommende et moderat artsindhold og strukturen er også moderat. Det betyder, at kun 17 % af de ca. 9 ha tørre heder, der er kortlagt, har en gunstig naturtilstand. Det vil sige, at plejetilstanden er dårligere end ønskeligt og kan forbedres væsentligt, hvorved der på sigt vil kunne komme et mere karakteristisk artsindhold på de tørre heder.

Figur 4. Natur/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

50 % af rigkærene i området er i ringe naturtilstand. Det skyldes et moderat artsindhold. Strukturen på hovedparten af rigkærene er god, og alle forekomster bliver da også afgræssede. Det moderate artsindhold kan skyldes for høj N-deposition, anden næringstilførsel, eller manglende kontinuitet i den ekstensive drift. Den forhøjede N-deposition betyder, at normale karakteristiske rigkærsarter udkonkurreres af plantearter der er langt mere tolerante overfor luftens forhøjede indhold af kvælstof.

Omkring 70 % af de tidvist våde enge er i moderat naturtilstand. Der er kortlagt et areal med hængesæk i området og det har en god naturtilstand.

Der er kortlagt 2 ha elle- og askeskov der er vurderet til tilstandsklasse II.

Der er desuden kortlagt 1 forekomst af naturtypen søbred med urter, som har moderat naturtilstand, 3 kransnålalge-søer med god naturtilstand, 12 næringsrige søer hvoraf 8 har god naturtilstand og 4 har moderat. Endelig er der kortlagt 6 brunvandede søer hvoraf 1 har høj naturtilstand, 4 har god og 1 er ikke vurderet.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på [Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en

række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtyper og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- grøn kølleguldsmed og odder, på grund af god vandløbskvalitet. Arterne vurderes at have stabile eller stigende bestande i området.
- bæklampret, på grund af god vandløbskvalitet og desuden pga. forbedrede passageforhold i den største del af vandløbene. Arten vurderes at have en stabil eller stigende bestand i området.
- laks, på grund af forbedret vandløbskvalitet og desuden pga. forbedrede passageforhold i den største del af vandløbene. Målet i Skov- og Naturstyrelsens nationale handlingsplan for laks på 1.000 gydende vildlaks pr. år, er nået.
- vandranke da artens voksested i Sydlig Parallelkanal vedligeholdes på en sådan måde, at arten ikke udkonkurreres af andre mere robuste vandløbsarter.
- Vandløb med vandplanter da størsteparten af Skjern Å's hovedløb, Omme Å og Vorgod Å har fine plantesamfund og gode fysiske forhold.

Prognosen for Grøn kølleguldsmed er vurderet gunstig. Den findes i hele Skjern Å's hovedløb og i Omme Å, hvor den har en fin bestand. Foto: Peter Bundgaard.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- de 4 søtyper på grund af stor belastning med næringsstoffer. Det gælder både luftbåren og tilførsel fra dræn og overfladevand.
- tør hede fordi den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofdeposition er overskredet på hele arealet og den højeste ende er overskredet på dele af arealet.
- de sure overdrev da arealerne generelt er små, laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofdeposition er overskredet på hele arealet og den højeste ende er overskredet på dele af arealet. Endvidere er der problemer med tilgroning.
- arealer med tidvis våd eng på grund af tilgroning og fordi den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofdeposition er overskredet.
- arealer med hængesæk og rigkær fordi den laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofdeposition er overskredet for rigkær og den højeste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofdeposition er overskredet for hængesæk.
- elle- og askeskov, da den højeste ende af tålegrænseintervallet for kvælstofdeposition er overskredet for hele skovarealet.

Prognosen er ukendt for:

- arealer med kildevæld, pga. manglende kendskab til naturtypens forekomst inden for området.
- havlampret, flodlampret og damflagermus, da bestandenes størrelser og eventuelle trusler mod dem er ukendte på nuværende tidspunkt.

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden. Da der endnu ikke er udviklet et tilstandsvurderingssystem til brug for vurdering af areal og tilstand af levestederne for fuglearterne, er fastsættelse af målsætningen for de enkelte fuglearter på udpegningsgrundlaget sket på baggrund af en vurdering af, om størrelsen og kvaliteten af levestedet kan rumme bestanden, og ikke på om bestanden rent faktisk er til stede. De i planen angivne bestandsstørrelser er fastsat på baggrund af den officielle danske indmelding til EU.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og landskabsstyrelsen 2009: "Natura 2000-retningslinjer for målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

Hovedløbet af Skjern Å, samt tilløbene og den store Skjern ådal er et karakteristisk landskabsэлемент i området. Ådalen understøtter et sammenhængende bælte af lysåbne naturtyper og skovnatur langs den slyngede å. Naturtyperne i ådalen sikres en god-høj naturtilstand. Områdets truede naturtyper og arter prioriteres højt. Det gælder sure overdrev og rigkær som udvides, hvor det er muligt. Ligeledes prioriteres levesteder for de nationale ansvarsarter damflagermus og vandranke. Arealet af ovennævnte naturtyper og levesteder sikres og om muligt øges, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.

Skjern Å og søerne i området sikres god-høj naturtilstand. Dette forudsætter en god vandkvalitet og for vandløbets vedkommende sikring af de gode fysiske forhold og kontinuitet. Levestederne for laks i åen og grøn kølleguldsmed i og langs åen sikres.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypen hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Baggrund for den overordnede målsætning

I dette Natura 2000-område er der specielt fokus på vandløbene og de tilknyttede arter samt sure overdrev og rigkær, som er truede naturtyper. Hertil kommer levestederne for de nationale ansvarsarter vandranke og damflagermus.

Områdets sure overdrev og rigkær er reduceret væsentligt i areal primært på grund af tilgroning med vedplanter, høje urter og græsser, samt afvanding, tilplantning og tidligere tiders opdyrkning. Forekomsterne består i dag overvejende af små og fragmenterede arealer, hvoraf enkelte dog fortsat indeholder en meget artsrig vegetation.

Hanlaks fra Skjern Å. På langt sigt sikres en selvreproducerende stabil eller stigende vildlaksebestand, som er uafhængig af udsætning af lakseyngel. Foto: Naturstyrelsen Vestjylland.

Området indeholder et stort potentiale for udvidelse/reablering af arealer med surt overdrev, kildevæld og rigkær. En øgning og sammenkædning af arealerne med de tre naturtyper forbedrer muligheden for at bevare og sikre spredningsmuligheder for naturtypernes karakteristiske og meget sjældne arter.

For laksen gælder det, at man på langt sigt sikrer en selvreproducerende stigende eller stabil vildlaksebestand, som er uafhængig af udsætning af lakseyngel.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Natura 2000 området:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til naturtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevarings-*

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

status, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.

- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for områdets udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngre- og fourageringsområder.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med tør hede og surt overdrev udvides hver med ca. 10-20 %, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Rigkær målsættes højt (naturtilstand I) og søges udvidet i det omfang de naturgivne forhold gør det muligt.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Sure overdrev og rigkær har på nationalt og regionalt niveau haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypernes bevaringsstatus at være ugunstig. Der vil derfor blive gjort en indsats for at øge arealerne af især disse naturtyper.

Især øgning af arealet med rigkær kan betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne elle- og askeskov som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. For rigkærenes vedkommende prioriteres hensynet til at genskabe større sammenhængende arealer de steder, hvor der er tale om unge birke- og ellesumpe, som enten er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne natur. Gamle og/eller veludviklede bevoksninger med elle- og askeskov prioriteres på lige fod med rigkær og bør kun efter nærmere vurdering konverteres. Eventuel rydning af unge elle- og askeskove i forbindelse med genskabelse af rigkær kan ske under forudsætning af, at arealet af skovnaturtypen opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

*Surt overdrev ved Vorgod Å inden udløbet i Skjern Å.
Foto: Peter Bundgaard*

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitatdirektivets krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovs-pligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunalbestyrelsernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af

de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Virkemidler og tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til naturtyperne reduceres, herunder fra dræntilløb og fodring. For søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi på arealer med tidvis våd eng, hængesæk, kildevæld og rigkær. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.*
- 1.3 *De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, og vandløb med vandplanter sikres gode fysiske forhold samt kontinuitet. Dette gøres via vandplanen og vil samtidig begunstige forekomsten af grøn kølleguldsmed, de tre lampret-arter samt laks og odder. Skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i elle- og askeskov (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.4 *Der sikres fortsat velegnede levesteder/voksesteder for grøn kølleguldsmed, damflagermus, laks og odder samt for vandranke.*
- 1.5 *Invasive arter som bjørneklo bekæmpes og deres spredning forebygges.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

Natura 2000-plan

- 2.1 *Forekomsterne af surt overdrev og rigkær søges udvidet og sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*

Indsatser efter sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 *Elle- og askeskov sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*
- 3.2 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, skal sikres mod ødelæggelse.*

Indsatser efter sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 *Arealet med surt overdrev øges med ca. 10 ha og arealet med rigkær øges med ca. 5 ha.*

Forslag til virkemidler

Kommunalbestyrelserne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand. Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

Planlagt indsats efter vandplanen der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

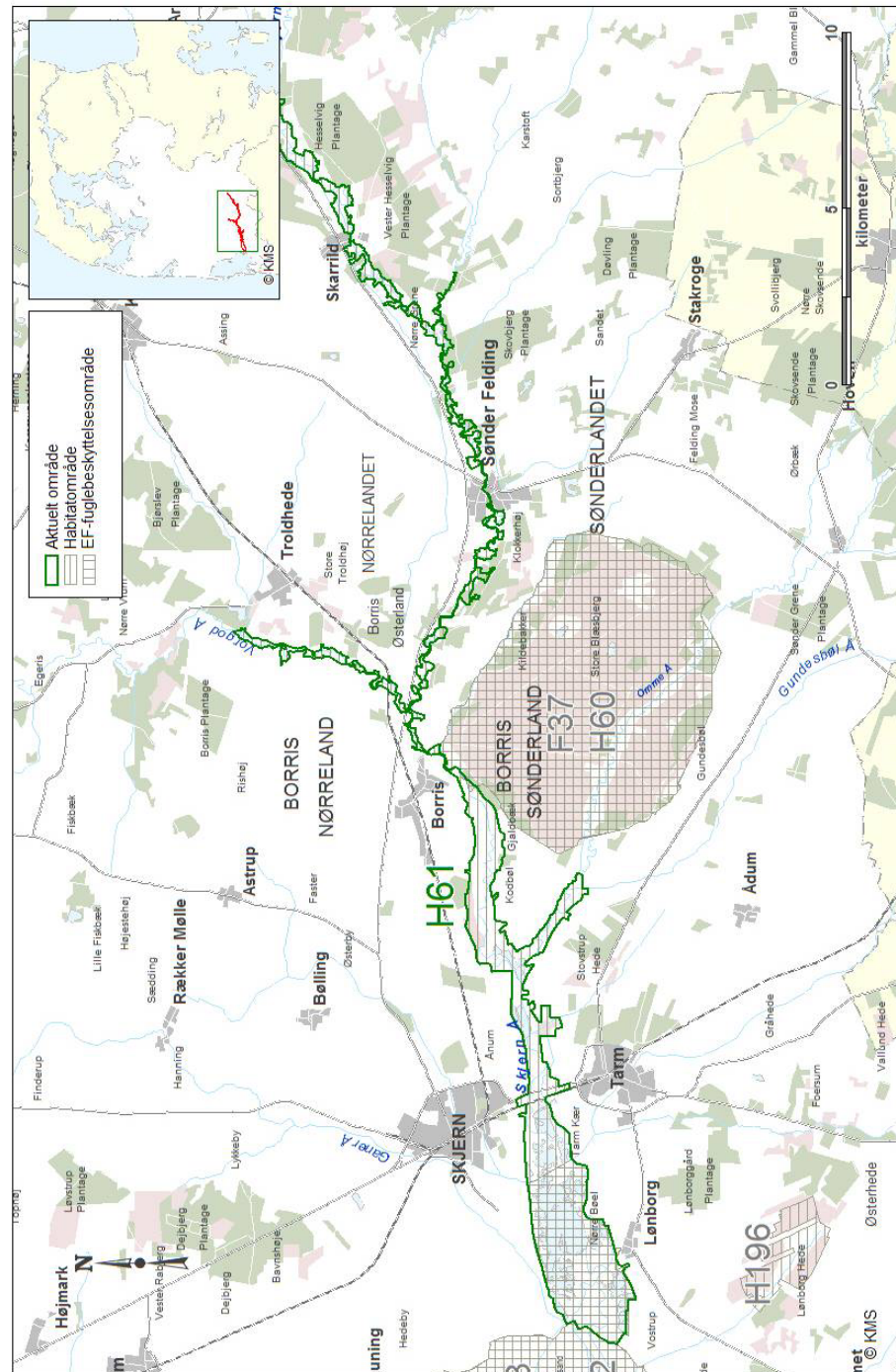
henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand-og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt afdækkes i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af 2004 Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 68 Skjern Å.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H61.

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i Bilag 2- opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område. Se [Naturstyrelsens hjemmeside](#) – under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Bilag 2 indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødskning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de

risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter. Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats

og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinsskala for naturtilstanden i 23 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen
Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. N68
Skjern Å

- kan læses på By og Landskabsstyrelsen hjemmeside, se [Naturstyrelsens hjemmeside](#) under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk